

Саленко О. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 343.1

ПРИНЦИП СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ СУДОУСТРОЮ

Головним завданням розвитку правосуддя є утвердження верховенства права в державі та забезпечення права на справедливий, компетентний судовий розгляд незалежним судом упродовж розумного строку. Ключовою проблемою судової влади в Україні була і залишається недосконала національна система судоустрою, про що свідчать численні дискусії науковців, практиків та юристів, постійні законопроектні пошуки досконалих положень законодавства як матеріального, так і процесуального права. Крім того, підтвердженням цього є майже незмінні за змістом і характером рекомендації, зауваження й критичні оцінки, які продукуються різними європейськими інститутами – Радою Європи, зокрема Європейською комісією за демократію через право, Європейським судом з прав людини, Європейським Союзом, зокрема Європейським парламентом, упродовж тривалого періоду.

Метою статті є дослідження принципу спеціалізації у межах структури національної системи судоустрою крізь призму теоретичних підходів, практичних аспектів та міжнародних стандартів у цій сфері.

Однією з гарантій справедливого правосуддя в будь-якій державі є ефективно організована система судів. Організаційними основами національної судової системи є: 1) єдність системи судоустрою; 2) побудова системи суддів загальної юрисдикції за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Суди в Україні спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Для розгляду окремих категорій справ у системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди. Проведення судової реформи в Україні у 2016 році свідчить про розширення спеціалізації судів і суддів та зміну системи вищих спеціалізованих судів. Відтак, актуальним є дослідження реалізації принципу спеціалізації у національній правовій системі.

Ключові слова: система судоустрою, спеціалізація судів, спеціалізація суддів, судова реформа, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд.

Конститутивні засади організації та діяльності національної системи судоустрою закріплено в Конституції України. Більше двадцяти років тема судової реформи залишається актуальною для нашої

держави, що зумовлює численні концептуальні, правові та організаційні зміни у системі судоустрою і статусі суддів. Ключовою проблемою судової влади в Україні була і залишається недосконала національна система судоустрою,

про що свідчать численні дискусії науковців, практиків та юристів, постійні законопроектні пошуки досконалих положень законодавства як матеріального, так і процесуального права. Підтвердженням цього є майже незмінні за змістом і характером рекомендації, зауваження і критичні оцінки, які продукуються різними міжнародними інституціями упродовж тривалого періоду. Національна система судустрою довгий час залишалася майже без змін. Класичний для національного законодавця підхід щодо визначення національної системи судустрою у межах прийняття судустрійних законів, з-поміж іншого, законів України «Про судустрій і статус суддів» від 07 липня 2010 р., «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р., спричинений тим, що перелік видів судів, котрі становлять судову систему, закріплюється в Конституції України й не може бути змінений на рівні закону.

Визначаючи необхідність реформування судової влади та проведення конституційної реформи, 02 червня 2016 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Разом зі змінами до Конституції України Верховною Радою України прийнято новий Закон України «Про судустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року, завданням якого є імплементація оновлених конституційних засад здійснення правосуддя, становлення нової організації системи судустрою України, яка передбачає створення нових, ліквідацію та реорганізацію нинішніх судів тощо.

Відповідно до ст. 125 Конституції України та ст. 17 Закону України «Про судустрій і статус суддів» судустрій в Україні будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Суди в Україні спеціалізуються

на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Для розгляду окремих категорій справ у системі судустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Підставою судової спеціалізації є Концепція судово-правової реформи в Україні, схвалена Указом Президента України від 10 травня 2006 р., положеннями якої передбачено, що спеціалізацією має охоплюватися вся система суддів загальної юрисдикції, а не лише окрема її частина.

Міжнародні принципи щодо судової спеціалізації визначають, що спеціалізація може вводитися різними способами залежно від того, які правові рамки дозволяє держава¹. Спеціалізація може відбуватися за галуззю права чи за інститутом, що регулює певні суспільні відносини (галузева спеціалізація), або за суб'єктами останніх (суб'єктна спеціалізація)². Галузева спеціалізація найчастіше реалізується через утворення окремих, інколи ієрархічно побудованих судових установ; суб'єктна – через організацію в судових органах певних підрозділів (колегій, палат, відділень), у яких розглядаються справи, де виокремлено праввідносини за участю спеціального суб'єкта, зокрема неповнолітніх, військовослужбовців, водокористувачів, орендарів тощо³.

Формами спеціалізації судової діяльності є: спеціалізація судів (поділ судової системи на структурно відокремлені підсистеми та утворення окремих судових установ, виділення яких зумовлене специфікою матеріальних і процесуальних праввідносин); спеціалізація суддів (у формі утворення судових палат, колегій, складів, окремих судів).

Стосовно першої форми – спеціалізація судів, то відповідно до національного законодавства про судустрій і статус

¹ Д Козак, 'Суд в современном мире: проблемы и перспективы' (2001) 9 *Российская юстиция* 5–6; Ю Урьяс, В Туманов, С Егоров, 'Судебные системы западных государств' (1991) *Наука* 17.

² В Сердюк, *Юрисдикція судів України за спеціалізацією: монографія* (Прецедент 2005) 16.

³ І Марочкін, Л Москвич, *Порівняльне судове право* (Право 2008) 19–20.

суддів таку систему утворюють наступні підсистеми:

а) щодо розгляду цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення: місцеві загальні суди; апеляційні суди з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення; Верховний Суд у складі Касаційного цивільного суду та Касаційного кримінального суду;

б) щодо розгляду господарських справ: місцеві господарські суди; апеляційні господарські суди; Верховний Суд у складі Касаційного господарського суду;

в) щодо розгляду адміністративних справ: місцеві адміністративні суди; апеляційні адміністративні суди; Верховний Суд у складі Касаційного адміністративного суду;

г) щодо розгляду окремих категорій справ: Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд.

Стосовно другої форми – спеціалізація суддів, слід виокремити:

а) спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ;

б) спеціалізацію суддів зі здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх;

в) слідчого суддю відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України;

г) судові палати з розгляду окремих категорій справ в апеляційних судах, вищих спеціалізованих судах, а також у касаційних судах, які діють у складі Верховного Суду (у Касаційному адміністративному суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо: 1) податків, зборів та інших обов'язкових платежів; 2) захисту соціальних прав; 3) виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних

прав громадян; у Касаційному господарському суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо: 1) банкрутства; 2) захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних із антимонопольним і конкурентним законодавством; 3) корпоративних спорів, корпоративних прав і цінних паперів; інші палати у касаційних судах утворюються за рішенням зборів суддів касаційного суду);

г) функціонування Верховного Суду у складі Великої Палати Верховного Суду; Касаційного адміністративного суду; Касаційного господарського суду; Касаційного кримінального суду; Касаційного цивільного суду.

Досліджуючи судову систему в межах її спеціалізації, пропонуємо визначитись із загальним змістом і значенням цього принципу. Н. В. Сібільова під спеціалізацією розуміє наділення повноваженнями розглядати і вирішувати судові справи, що впливають з певного виду правовідносин, конкретний суд як елемент цієї системи. Крім того, до наведеного слід віднести процес визначення конкретного судді, який спеціалізується на розгляді судових справ, що впливає з певного виду правовідносин (так звана внутрішня спеціалізація)¹.

Прихильники утворення спеціалізованих судів наводять традиційно три основні доводи: 1) специфіка предмета правового регулювання; 2) наявність процесуальних особливостей справи; 3) необхідність спеціально підготовлених фахівців у певній сфері². В. В. Сердюк відзначає, що спеціалізовані суди можуть утворюватися у випадках, коли це викликано специфікою судових справ залежно від характеру правовідносин та особливостей правового статусу суб'єктів судочинства³.

Прийняття нового законодавства (міжнародного, європейського, націо-

¹ Н Сібільова, 'Порядок організації та діяльності судової влади' *Матеріали семінару Центр суддівських студій* <<http://www.judges.org.ua.seminar2-2.htm>> дата звернення 08.10.2018.

² И Шихита, 'Теория и практика правовой судебной реформы' (1997) 10 *Российская юстиция* 5.

³ В Сердюк, *Юрисдикція судів України за спеціалізацією: монографія* (Прецедент 2005) 150.

нального), зміна прецедентного права та доктрини роблять юридичну науку неосязною та складною, що зумовлює необхідність спеціалізації судів і суддів. Спеціалізовані суди та судді є усталеним явищем у багатьох країнах¹.

На міжнародному рівні не існує єдиної практики щодо побудови системи судоустрою за принципом спеціалізації. Водночас, вартими уваги є положення Висновку (2012) № 15 Консультативної ради європейських суддів від 5–6 листопада 2012 року щодо спеціалізації суддів. Так, при впровадженні спеціалізації слід забезпечити принцип рівного статусу для суддів загальних і спеціалізованих судів, зокрема щодо суддівської винагороди, права бути членами суддівських організацій тощо; у спеціалізованих судах мають застосовуватися загальні процесуальні норми, особливі процесуальні норми допустимі у разі, коли вони задовольняють одну з потреб, яка привела до створення спеціалізованого суду (наприклад, у провадженнях щодо сімейних справ, де допит дітей є предметом особливого регулювання); спеціалізація судів виправдана у разі, коли вона сприяє адмініструванню судочинства та є сприятливою для гарантування якості процесу і судових рішень; спеціалізовані суди мають бути частиною єдиної судової системи².

Проведення судової реформи в Україні у 2016 році свідчить про розширення спеціалізації судів і суддів та зміну системи вищих спеціалізованих судів. Відповідно до національного законодавства, чинного до 2016 року, на національному рівні у системі судів загальної юрисдикції діяли вищі спеціалізовані суди як суди касаційної інстанції, так і у випадках, передбачених процесуальним законом, як суди першої або апеляційної інстан-

цій з розгляду цивільних і кримінальних, господарських, адміністративних справ. Такими вищими спеціалізованими судами були: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України.

Із прийняттям конституційних та законодавчих змін у 2016 році на національному рівні передбачено перехід до триланкової судової системи. З дня початку роботи новоствореного Верховного Суду 15 грудня 2017 року Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України припинили свою діяльність та ліквідувалися у встановленому законом порядку. На матеріально-технічній базі вище зазначених судів утворено Верховний Суд у складі Великої Палати Верховного Суду та чотирьох касаційних судів.

Відповідно до частини третьої ст. 125 Конституції України та ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у системі судоустрою України можуть діяти вищі спеціалізовані суди. Вищими спеціалізованими судами сьогодні є: Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд. Передбачені у межах національної правової системи Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд є постійно діючими вищими спеціалізованими судами у системі судоустрою України.

Правову основу діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду становлять Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищий антико-

¹ Висновок № 15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо спеціалізації суддів: прийнятий на 13-ому пленарному засіданні Консультативної ради європейських суддів (Париж, 5–6 листоп. 2012 р.) (USAID2015) *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства* 156–166.

² Висновок № 15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо спеціалізації суддів: прийнятий на 13-ому пленарному засіданні КРЕС (Париж, 5–6 листоп. 2012 р.) (USAID 2015) *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства* 156–166.

рупційний суд» від 07 червня 2018 року № 2447-VIII, Указ Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» від 29 вересня 2017 року № 299/2017, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Відповідно до частини восьмої ст. 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», частини другої ст. 1 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» відповідні вищі спеціалізовані суди є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд діють як суди першої та апеляційної інстанцій у розгляді окремих категорій справ. Надання повноважень судам одного рівня одночасно виступати судами кількох інстанцій є проблемним питанням організації судоустрою України. Такий підхід у певну міру «розмиває» принципи інстанційності правосуддя і ступінчастості судової системи.

Відповідно до конститутивних принципів спеціалізації судів та суддів діяльність спеціалізованих судів має забезпечуватися наявністю кодифікованого процесуального акта, яким передбачено процесуальні особливості розгляду справ щодо матеріальних правовідносин, які передаються на розгляд суду. У цьому контексті уваги потребують зміни процесуального законодавства.

У межах судової реформи Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII відповідні процесуальні кодекси прийнято в новій редакції. Зміни, внесені до Господарського процесуального кодексу України, крім іншого, спрямовані на врегулювання процесуальної діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Задля врегулювання процесуальної діяльності Вищого антикорупційного суду Законом України «Про Вищий антикорупційний суд» передбачено внесення законодавчих змін до Кримінального процесуального кодексу України.

За рекомендаціями міжнародних експертів спеціалізація судів та суддів має бути не надто вузькою, оскільки для створення спеціалізованих судів необхідною є значна кількість справ, які були б предметом розгляду відповідного суду, та не надто широкою, оскільки повинна сприяти максимально ефективному здійсненню правосуддя та якісному розгляду судових справ. Крім того, створення спеціалізованого суду виправдане за наявності відповідних економічних умов, матеріальних і правових передумов.

Правовий статус вищих спеціалізованих судів визначено конституційними та законодавчими положеннями, структурними елементами якого є судова юрисдикція (підсудність) цих судів, закріпленій на національному рівні особливий порядок утворення вищих спеціалізованих судів, процедура формування суддівського корпусу, його компетенція, особливий порядок його процесуальної діяльності, структура, внутрішня організація тощо.

Відповідно до частини першої ст. 125 Конституції України та ст. 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вноситься до Верховної Ради України Президентом України після консультацій із Вищою радою правосуддя. Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності.

Утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності передбачено Указом Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» від 29 вересня 2017 року № 299/2017. Це зумовлено тим, що

до прийняття нового законодавства про судоустрій і статус суддів у 2016 році повноваження утворювати, у тому числі шляхом реорганізації, та ліквідувати суди у визначеному законом порядку були закріплені за Президентом України. Підпунктом 6 пункту 16–1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України та пунктом 40 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що до впровадження нового адміністративно-територіального устрою України відповідно до змін до Конституції України щодо децентралізації влади, але не довше ніж до 31 грудня 2017 року, утворення, реорганізацію та ліквідацію судів здійснює Президент України на підставі та у порядку, що визначені законом.

Утворення Вищого антикорупційного суду, а також засади організації та діяльності цього суду, спеціальні вимоги до суддів і гарантії їх діяльності передбачено Законом України «Про Вищий антикорупційний суд».

Окремо слід зауважити про порядок регулювання територіального розташування вищих спеціалізованих судів. Це питання в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» врегульовано лише у частині третій ст. 19 цього Закону, де передбачено, що місцезнаходження суду визначається з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності й закріплюється відповідним законом, яким такий суд буде утворено. Відповідно до положень Указу Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» та Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» місцезнаходження відповідних вищих спеціалізованих судів передбачено у місті Києві. Окремо слід зауважити, що ст. 15 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» закріплено особливі вимоги до розміщення Вищого антикорупційного суду. Так, Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду та судові палати Вищо-

го антикорупційного суду для здійснення правосуддя в першій інстанції не можуть розміщуватися в одній будівлі. Вищий антикорупційний суд, його палати та апарат не можуть розміщуватися в одній будівлі разом із іншими судами, державними органами, їх територіальними, структурними підрозділами, представництвами, органами місцевого самоврядування, установами, організаціями.

У межах аналізу правового статусу вищих спеціалізованих судів слід вказати на особливості забезпечення діяльності відповідного вищого спеціалізованого суду. Належні умови для функціонування судів і діяльності суддів відповідного вищого спеціалізованого суду забезпечує держава. Фінансування всіх судів в Україні здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Видатки загального фонду Державного бюджету України на утримання судів належать до захищених статей видатків Державного бюджету України. Функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності здійснює Державна судова адміністрація України. Вищий антикорупційний суд є головним розпорядником коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення його діяльності. Видатки на утримання Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду визначаються у Державному бюджеті України окремим рядком. Організаційне забезпечення роботи відповідного вищого спеціалізованого суду здійснюється апаратом такого вищого спеціалізованого суду.

Індикатором ефективності судової системи у частині спеціалізації є спеціалізація суддів. Законодавством України про судоустрій і статус суддів передбачено спеціалізацію суддів. У контексті міжнародних норм «спеціалізованим суддею» є суддя, який працює з обмеженою сферою права (наприклад, кримінальне право, сімейне право, економічне та фінансове право, право інтелектуаль-

ної власності тощо), або розглядає справи, які стосуються окремих ситуацій, що виникають в особливих сферах¹.

Погоджуємося із Л. М. Москвич, що впровадження легальної спеціалізації суддів (крім впровадженої вже на національному рівні ювенальної юстиції та слідчого судді) як обов'язкової засади внутрішньої організації судів України можливе сьогодні лише в певних межах. Це пов'язано з наступними обставинами. По-перше, значна частка від загальної кількості місцевих судів має у штаті по 3–4 судді. За таких умов досить важко запровадити їх спеціалізацію. По-друге, введення суцільної спеціалізації суддів вимагає концептуально іншого підходу до системи підготовки кандидатів на посаду судді та підвищення кваліфікації суддів. По-третє, сам розглядуваний процес вимагає розширення штатної чисельності суддів, що, у свою чергу, спонукає до покращення матеріально-технічного

та організаційно-правового забезпечення судів².

Функціонування спеціалізованих судів є науково обґрунтованою, законодавчо обумовленою вимогою часу, відповідає сучасним потребам суспільства щодо ефективного і професійного здійснення захисту прав, свобод та охоронюваних законом інтересів людини і громадянина, юридичних осіб у правовій державі. Спеціалізовані суди утворюються на різних етапах побудови й розвитку судової системи залежно від наявних у суспільстві потреб і можливостей державного фінансування³. Створення спеціалізованих судів є одним із засобів підвищення ефективності судової системи, її розвантаження і забезпечення адекватного судового адміністрування⁴. Обтяження судової системи великою кількістю спеціалізованих судів не завжди свідчить про розвиток суспільства та держави.

REFERENCE LIST

LIST OF LEGAL DOCUMENT

1. Konstytutsiia Ukrainy: Konstytutsiia, Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. [Constitution of Ukraine] <<http://Zakon.Rada.Gov.Ua/Laws/Show/1402-19>> дата звернення 08.10.2018 (in Ukrainian).
2. Zakon Ukrainy Pro Sudoustrii I Status Suddiv: Zakon Ukrainy Vid 02.06.2016 № 1402-VIII [The Law of Ukraine of the Judiciary and the Status of Judges] <<http://Zakon.Rada.Gov.Ua/Laws/Show/1402-19>> дата звернення 08.10.2018 (in Ukrainian).
3. Vysnovok № 15 (2012) Konsultatyvnoi rady yevropeiskykh suddiv do uvahy Komitetu Ministriv Rady Yevropy shchodo spetsializatsii suddiv: pryiniaty na 13-omu plenarnomu zasidanni Konsultatyvnoi rady yevropeiskykh suddiv (Paryzh, 5–6 lystop. 2012 r.) [Opinion No. 15 (2012) of the Advisory Council of European Judges on the Committee of Ministers of the Council of Europe on the specialization of judges: adopted at the 13th plenary meeting of the CCJE] (USAID2015) Yevropeiski ta mizhnarodni standarty u sferi sudochynstva 156–166 (in Ukrainian).

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

4. Marochkin I Ye, Moskvych L M, *Porivnialne sudove pravo* [Comparative judicial law] (Kharkiv, Pravo 2008) 19–20 (in Ukrainian).
5. Moskvych L M, *Efektivnist sudovoi systemy: kontseptualnyi analiz* [The effectiveness of the judicial system: conceptual analysis] (Kharkiv, FINN 2011) 368 (in Ukrainian).

¹ Висновок № 15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо спеціалізації суддів: прийнятий на 13-ому пленарному засіданні Консультативної ради європейських суддів (Париж, 5–6 листоп. 2012 р.) (USAID 2015) *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства* 156–166.

² Л Москвич, *Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: монографія* («ФІНН», 2011) 150.

³ С Стефанюк, *Судова система України та судова реформа* (Юрінком Інтер 2001) 26.

⁴ Doing Business in 2004: Understanding Regulation (Word Bank) 51–53.

6. Serdiuk V V, *Yurysdyktsiia sudiv Ukrainy za spetsializatsiieu* [Jurisdiction of the courts of Ukraine in specialization] (Kyiv, Pretsedent 2005) 256 (in Ukrainian).

7. Urias Yu P, Tumanov V A, Ehorov S A y dr., *Sudebnie systemi zapadnikh hosudarstv* [The judicial systems of the western states] (Moscow, Nauka 1991) (in Russia).

ARTICLES

8. Kozak D, 'Sud v sovremennom myre: problemy u perspektyv' [The Court in the Modern World: Problems and Prospects] (2001) 9 Rosyyskaia yustytysia 5–6 (in Russia).

9. Sibilova N V, 'Poriadok orhanizatsii ta diialnosti sudovoi vlady' [Order of organizations and activities of the judiciary] Materialy seminaru Tsentru suddivskykh studii <<http://www.judges.org.ua.seminar2-2.htm>> дата звернення 01.10.2018 (in Ukrainian).

10. Shykyhta Y, 'Teoriya u praktyka pravovoi sudebnoi reformi' [The theory and practice of the legal judicial reform] (1997) 10 Rosyyskaia yustytysia 5 (in Ukrainian).

Salenko O. The principle of specialization in the national judicial system.

The main task of the development of justice is to establish the rule of law in the state and to ensure the right to a fair, competent judicial review by an independent court within a reasonable time. The key issue of the judiciary in Ukraine was and remains the imperfect national system of judicial system, as evidenced by numerous discussions by scientists, practitioners and lawyers, and constant legislative searches for perfect provisions of legislation, both substantive and procedural law. In addition, the confirmation of this is almost unchanged in terms of the content and nature of the recommendations, remarks and criticisms produced by various European institutions – the Council of Europe, in particular the European Commission for Democracy through Law, the European Court of Human Rights, the European Union, in particular the European Parliament, for a long period of time. One of the guarantees of fair justice in any state is an efficiently organized system of courts. The organizational foundations of the national judicial system are: 1) the unity of the judicial system; 2) construction of a system of judges of general jurisdiction on the principles of territoriality, specialization, authority. Courts in Ukraine specialize in civil, criminal, economic, administrative cases, as well as cases of administrative offenses. For the consideration of certain categories of cases in the system of justice, there are higher specialized courts. Judicial reform in Ukraine in 2016 indicates the expansion of the specialization of courts and judges and the change of the system of higher specialized courts. Therefore, the exploring of the implementation of the principle of specialization in the national legal system is relevant.

The purpose of this article is to explore the principle of specialization in the structure of the national system of justice through the theoretical approaches, practical aspects and international standards in this area.

Key words: court system, specialization of courts, specialization of judges, judicial reform, Supreme court of intellectual property, Highest anticorruption court.

Стаття надійшла до редакції журналу 12.10.2018.